

Voor professionals die werken met recht en ICT

Wetsanalyse en wendbare wetsuitvoering in de democratische rechtsstaat

Wetsanalyse en wendbare wetsuitvoering in de democratische rechtsstaat

De overheid voert steeds meer wetgeving uit met behulp van ICT. Dat heeft grote voordelen, zoals meer snelheid, efficiëntie en mogelijk ook maatwerk. Belastingen, toeslagen en andere sociale voorzieningen uitvoeren is zonder inzet van digitale technologie niet eens meer mogelijk.

Computers verstaan echter nog geen mensentaal, althans niet voldoende om wetten één op één te kunnen toepassen. Om digitale uitvoering van wetgeving mogelijk te maken moet deze, kort gezegd, worden omgezet naar code. Dat vergt uiterste precisie. Deze code bepaalt immers de rechten en plichten van burgers en of zij bijvoorbeeld in aanraking komen met toezicht en opsporing. In een democratische rechtsstaat moet code bovendien juridisch deugdelijk zijn en geldende wet- en regelgeving zo precies mogelijk reflecteren. Meestal moeten bij het omzetten van wetten naar code keuzes worden gemaakt of moeten regels worden ingevuld of uitgelegd.

Wie of wat kan garanderen dat die keuzes en interpretaties op legitieme wijze worden gemaakt? Wie of wat kan er voor zorgen dat de wetten van de democratisch gelegitimeerde wetgever goed terecht komen in de systemen van de uitvoerende macht? Hoe moet dat worden gedaan? Over die vragen gaat deze module.

Voor wie is de module bedoeld?

ICT'ers, juristen, managers en andere professionals die betrokken zijn bij de voorbereiding of de uitvoering van wetgeving. De inhoud heeft een academisch karakter. Dit betekent dat het in je voordeel werkt wanneer je een vooropleiding hebt op HBO+ of WO niveau en/of werkervaring hebt bij een ministerie, uitvoeringsorganisatie en decentrale overheid.

Het programma bevat juridische componenten, maar is zeker niet alleen bedoeld voor juristen. Sterker nog, het digitaliserende wetgevingsproces en de digitaliserende uitvoering zijn veel te belangrijk om alleen aan juristen en technici over te laten!

Meerwaarde voor de organisatie

Iemand die de opleiding heeft gevolgd kan:

Reflecteren op het democratische en rechtsstatelijke belang van juiste omzetting van wetgeving naar geautomatiseerde processen binnen de overheid en digitale toepassingen voor burgers en bedrijven

Meedenken over het implementeren van methoden als wetsanalyse om de verbinding tussen wetgeving en digitalisering in de eigen organisatie te verstevigen.

Een concrete wetsanalyse uitvoeren.

Een netwerk opbouwen in de wereld van wetsanalyse en Legal Technologies.

Best practices uitwisselen met medewerkers van andere organisaties die werken met wetsanalyse.

Op efficiënte wijze de kennispositie van de organisatie op het gebied van wetsanalyse en juiste implementatie van wetgeving in digitale processen en toepassingen vergroten.

Inhoud en opbouw

De module begint met een korte introductie Digitalisering en de democratische rechtsstaat. Hier komt aan de orde hoe digitalisering de overheid verandert en het functioneren van bestaande constitutionele instituties en processen onder druk zet. De discretionaire macht van ambtenaren verschuift naar publieke of private systeembeheerders of, in het geval van AI, zelfs gedeeltelijk naar de systemen zelf.

Verantwoorde omgang met deze macht vraagt om multidisciplinaire en iteratieve samenwerking tussen politici, juristen, uitvoeringsdeskundigen, kennismodellereurs en softwareontwikkelaars. Alleen in dialoog met elkaar kunnen deze actoren in het wetgevingsproces een brug slaan tussen taal en techniek en ervoor zorgen dat de wet goed terecht komt in systemen. Maar hoe organiseer je dat?

Een methode voor een werkbare en verantwoorde uitvoering van wetgeving met ICT is 'wetsanalyse'. Wetsanalyse biedt ondersteuning bij de interpretatie van wetgeving voor een effectieve en uitlegbare gedigitaliseerde toepassing en de samenwerking die daarvoor nodig is tussen verschillende disciplines. Aan de hand van toepassing van wetsanalyse in de praktijk laten we zien hoe software behulpzaam kan zijn bij de uitvoering van wetsanalyse. Een aantal

fundamentele concepten, en ook praktische tips leren je hoe je een wetsanalyse in je eigen werk kunt toepassen.

De afronding bestaat uit het bespreken van de opdrachten en gesprekken met oud-politicus en auteur Kees Verhoeven en een prominente gastspreker uit de praktijk. Hoe denken zij over de verbinding tussen wetgeving en digitalisering, met name om een betrouwbare overheid te kunnen zijn en blijven? En hoe zien zij de rol van juristen en technici hierbij, en hoe dat wetsanalyse kan helpen? Daarover gaan ze onder andere met jou in gesprek.

Aanmelden

Omdat juist de interactie, validatie en het begrip tussen recht en tech van grote meerwaarde is, worden deze twee werelden in de training aan elkaar gekoppeld. Aanmelden met tweetallen uit een specifiek taakonderdeel heeft de voorkeur zodat deze samenwerking de training optimaal kan maken. Dit betekent samenwerking tussen een (1) jurist/beleidsmedewerker en een (2) informatieanalist/kennismodelleur/regelmodelleur/gegevensmodelleur. Je kunt je voor deze opleiding natuurlijk ook individueel aanmelden. Wetgevingsjuristen en overheidsjuristen kunnen voor deelname aan deze training 24 PWO-punten claimen.

PWO
24

Programma

Concreet bestaat de module uit twee dagbijeenkomsten op een locatie in het midden van het land en twee online middagen waarbij opdrachten gemaakt en besproken worden. Het programma heeft een studiebelasting van circa 30 uur.

Dag 1

Hele dag / Op locatie

**Opening door Ronald Damhof
Mariette Lokin en Reijer Passchier**

Digitalisering en de democratische rechtsstaat

Starten met Wetsanalyse en Wendbare wetsuitvoering/inleiding Toepassen Wetsanalyse

Danielle Ausems en Frank Harmsen

Toepassen van Wetsanalyse

Dag 2

Middag / Online

Huiswerkopdrachten vormgeven

Vragenuurtje **Danielle Ausems** en **Frank Harmsen**

Dag 3

Middag / Online

Huiswerkopdrachten vormgeven

Vragenuurtje **Danielle Ausems** en **Frank Harmsen**

Dag 4

Hele dag / Op locatie

Opening door **Danielle Ausems, Frank Harmsen, Mariette Lokin en Reijer Passchier**

Bespreken huiswerkopdrachten

Danielle Ausems en **Frank Harmsen**

Side-kick **Mariette Lokin**

Sprekers gemodereerd door **Reijer Passchier**

Kees Verhoeven en **een gastspreker uit de praktijk**

Paneldiscussie gemodereerd door **Reijer Passchier**

Mariette Lokin, Kees Verhoeven, Ronald Damhof en

een gastspreker uit de praktijk

Programmaleiding en docenten

Docenten van diverse universiteiten en experts uit de praktijk begeleiden de module. Aan de basis ligt Legal Technologies: de brug tussen recht en tech, de verbinding tussen beleid en uitvoering.

Ronald Damhof is Chief Data Officer van het ministerie van Justitie en Veiligheid en voorzitter van de CDO Raad van Justitie en Veiligheid waar o.a. Politie, OM, Rechtspraak, IND, DJI, de Raad van de Kinderbescherming zitting in hebben. Gezamenlijk staan zij aan de lat om gegevensbeleid verder te professionaliseren en de uitvoering van dat beleid te standaardiseren en operationaliseren. Dit strekt zich uit van gegevenstyperingsbeleid (eenheid van taal), gegevenskwaliteitsbeleid, gegevensdelingsbeleid naar gegevensgebruiksbeleid.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Frank Harmsen is sinds 2008 Hoogleraar Digitalisering, verbonden aan de Universiteit Maastricht. Daarnaast is hij directeur van PNA Group, één van de grondleggers van de wetsanalyseaanpak. Hij is 30 jaar actief als organisatieadviseur op het snijvlak van ICT en de uitvoering, vooral in overheidsorganisaties en financiële instellingen. Zijn onderzoek, onderwijs en advieswerk richten zich op het verbeteren en versnellen van digitalisering, en op de transformatie van organisaties met behulp van digitalisering.

KNOWLEDGE PARTNER

Mariette Lokin studeerde Nederlands recht (civiel recht) aan de Rijkuniversiteit Leiden en vervulde functies op het gebied van wetgeving en wetgevingsbeleid bij de Ministeries van LNV, Justitie en V&W. In 2018 verdedigde zij haar proefschrift *Wendbaar wetgeven, de wetgever als systeembeheerder*. Daarvoor onderzocht zij hoe de wetgever zijn product en proces zo kan inrichten dat wetgeving vertaalbaar wordt naar traceerbare en uitlegbare algoritmen. Haar werk bij de Belastingdienst was daarvoor een inspiratiebron. Mariette combineert haar werk als adviseur bij Hooghiemstra & Partners met een aanstelling als onderzoeker aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid (vakgroep Staats- en bestuursrecht) van de Vrije Universiteit Amsterdam.

HOOGHIEMSTRA
& PARTNERS
advocaten en juridisch advies

Danielle Ausems studeerde Nederlands recht en is sinds 2020 als Consultant Wetsanalyse werkzaam bij PNA Group. Vanuit deze functie is zij betrokken bij de ontwikkeling en toepassing van Wetsanalyse binnen overheidsinstanties. Tevens heeft zij als projectleider bijgedragen aan de totstandkoming van het boek *Wetsanalyse, een aanpak voor effectieve en uitlegbare toepassing van wetgeving*.

KNOWLEDGE PARTNER

Kees Verhoeven is Tech-expert, eigenaar van Bureau Digitale Zaken en voormalig Tweede Kamerlid voor D66 (2010-2021). Hij zette digitale technologie op de politieke agenda en was tweemaal IT-politicus van het jaar. Als ondernemer adviseert hij overheden, branches en bedrijven over de digitale transformatie. Met als doel deze duurzaam, menselijk en veilig te laten zijn. Hij maakt direct duidelijk wat de gevolgen zijn voor mensen, de maatschappij en onze democratie. Voordat Kees de digitale politicus van Nederland werd, werkte hij tien jaar voor het midden- en kleinbedrijf waarbij hij opkwam voor de belangen van zelfstandige ondernemers en bedrijven. Door die ervaring kent hij het bedrijfsleven van binnenuit. Het leggen van verbindingen en het slaan van bruggen tussen verschillende belevingswerelden is een van zijn belangrijkste drijfveren.

Reijer Passchier is als Hoogleraar Digitalisering en de democratische rechtsstaat verbonden aan de Open Universiteit en als Universitair Docent Staats- en bestuursrecht aan de Universiteit Leiden. Daarnaast is hij directeur van het Joint Legal Technologies Program voor professionals, een samenwerking van de Open Universiteit en de Universiteit Leiden. Hij onderzoekt de consequenties van digitalisering voor het functioneren van onze constitutie. In 2021 verscheen zijn prijswinnende boek *Artificiële intelligentie en de rechtsstaat*.

Open Universiteit

**Universiteit
Leiden**

→ Meer weten?

Kijk voor meer informatie of vragen over de inhoud van de module en ook de praktische zaken op:

www.ou.nl/jltp-wetsanalyse

Of neem telefonisch contact met ons op via

+31 (0)45 576 27 77

Aan deze uitgave kunnen
geen rechten worden ontleend.
Juli 2023.